

УДК 332.8[338.5: 338.465]

Станкевич І.В.

доктор економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова

Борисевич Є.Г.

старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу,
Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова

Жуковська Л.Е.

старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу,
Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова

РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТУ: ТАРИФОУТВОРЕННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ ПОСЛУГ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ СПОЖИВАЧАМ

У статті визначено, що сьогодні основними принципами державної політики у сфері енергоменеджменту є створення державою економічних і правових умов зацікавленості в енергозбереженні юридичних та фізичних осіб. Визначено здійснення державного регулювання діяльності у сфері енергозбереження на основі застосування економічних, нормативно-технічних заходів управління. Розглянуто пріоритетність вимог енергозбереження під час здійснення господарської діяльності, створення енергозберігаючої структури матеріального виробництва на основі комплексного вирішення питань економії та енергозбереження з урахуванням екологічних вимог, широкого впровадження новітніх енергозберігаючих технологій. Авторами статті обґрунтовано доцільність застосування двоставкових тарифів на послуги теплопостачання та наданий приклад їх розрахунку для конкретного підприємства.

Ключові слова: енергоменеджмент, житлово-комунальне господарство, підприємство теплопостачання, беззбитковість, двоставковий тариф, послуги теплопостачання.

РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОГО ЭНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТА: ТАРИФООБРАЗОВАНИЕ В СФЕРЕ ОКАЗАНИЯ УСЛУГ ТЕПЛОСНАБЖЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ

Станкевич И.В., Борисевич Е.Г., Жуковская Л.Э.

В статье определено, что сегодня основными принципами государственной политики в сфере энергоменеджмента является создание государством экономических и правовых условий заинтересованности в энергосбережении юридических и физических лиц. Определено осуществление государственного регулирования деятельности в сфере энергосбережения на основе применения экономических, нормативно-технических мероприятий управления. Рассмотрено приоритетность требований энергосбережения во при осуществлении хозяйственной деятельности, создание энергосберегающей структуры материального производства на основе комплексного решения вопросов экономии и энергосбережения с учетом экологических требований, широкого внедрения новейших энергосберегающих технологий. Авторами статьи обоснована целесообразность применения двухставочных тарифов на услуги теплоснабжения и приведен пример их расчета для конкретного предприятия.

Ключевые слова: энергоменеджмент, жилищно-коммунальное хозяйство, предприятие теплоснабжения, безубыточность, двухставочный тариф, услуги теплоснабжения.

DEVELOPMENT OF MODERN ENERGY MANAGEMENT: TARIF SETTING IN PROVIDING HEAT SUPPLY SERVICES TO CONSUMERS

Stankevych I., Borysevych Ye., Zhukovska L.

The article determines that today the main principles of state policy in the sphere of energy management are creation of the state economic and legal conditions of interest in energy saving of legal and physical persons, implementation of state regulation of activities in the sphere of energy saving on the basis of application of economic, regulatory and technical measures of management, priority of energy conservation requirements in realization of economic activity, creation of energy-saving structure materials of material production on the basis of the integrated solution of issues of economy and energy saving taking into account environmental requirements, wide introduction of the latest energy-saving technologies. The authors of the article substantiated the expediency of applying two-part tariffs for heat supply services and gave an example of their calculation for a particular enterprise.

Keywords: energy supply, housing and communal services, heat supply, breakeven, two-stage tariff, heat supply services.

Постановка проблеми. Стан тарифної політики на житлово-комунальні послуги, а саме на послуги теплопостачання, в Україні протягом багатьох років залишається незмінним та є предметом гострих публічних розглядів. У засобах масової інформації з'являється чимало публікацій щодо зростання тарифів на цей різновид послуг, незадоволеності мешканців та неприпустимості їх подальшого зростання. Тарифна політика в цій сфері, сьогодні не дозволяє забезпечити повною мірою вимоги чинного законодавства до формування економічно обґрунтованих тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії.

Тарифна політика щодо теплопостачання є одним із найскладніших питань сфери житлово-комунального господарства (надалі – ЖКГ), адже вона здійснює вплив не тільки на фінансово-економічний стан галузі, але й макроекономічну ситуацію в країні загалом: неефективне витрачання бюджетних коштів на оплату імпортованих енергоносіїв, насамперед – природного газу, неможливість залучити кошти міжнародних фінансових організацій для підтримки фінансової стабільності в державі, посилення боргової залежності нашої країни та відсутність коштів для здійснення соціальних програм.

Унаслідок недосконалого тарифоутворення в сфері теплопостачання спостерігається небезпечна динаміка постійного погіршення фінансово-економічного стану підприємств ЖКГ. Тому питання, пов'язані з особливостями тарифної політики в цій сфері є сьогодні надто актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти діяльності підприємств щодо питань адміністрування та фінансування в сфері теплопостачання висвітлені в працях таких вчених як М.І. Гордієнко, Д. Лісовської, Л.І. Панченко, П.О. Яковлева [1–4] однак дискусійною є проблема формування та розвитку саме тарифів на послуги теплопостачання з урахуванням тенденції постійного підвищення цін на енергоресурси та складових самої послуги, що враховують виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, як опалювальний період, так і протягом року. На сьогоднішній день значною проблемою підприємств ЖКГ є їх постійна збитковість, зношеність основних засобів, зростання дефіциту обігових коштів, що призводить до збільшення кредиторської заборгованості на спожиті енергоносії, дебіторська заборгованість, непривабливість для зовнішніх інвесторів.

Як наслідок цього – істотне відставання галузі в темпах проведення ринкових реформ, неможливість забезпечити задовільну якість послуг, що надаються. Відсутність фінансових ресурсів навіть для простого відтворення основних засобів призводить до численних аварій, які відбуваються все частіше, а їх наслідки стають все серйознішими.

Слід зазначити, що основною складовою ефективною діяльності підприємств ЖКГ є збалансована тарифна політика, здатна задовольнити інтереси усіх учасників надання та споживання житлово-комунальних послуг.

Результати проведених нами досліджень, як нормативної бази, так і праць науковців у цій сфері показують, що розгляд негативних наслідків недосконалості механізму формування тарифів на комунальні послуги як для споживачів, так і для виробників, потребують обґрунтування та розробки рекомендації щодо забез-

печення ефективності діяльності підприємств сфери ЖКГ, надання пропозицій щодо удосконалення тарифоутворення з метою наближення тарифів до рівня, відповідного економічно обґрунтованим витратам на їх виробництво, транспортування та постачання та надання послуг з централізованого опалення.

Формулювання цілей статті полягає в удосконаленні та розвитку організаційно-економічних основ сучасного енергоменеджменту на засадах формування нових підходів до тарифоутворення у сфері надання послуг теплопостачання споживачам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості сучасної системи енергоменеджменту в сфері ЖКГ пов'язані із розвитком персоналу служби енергоменеджменту, системою обліку енергоресурсів та факторів, які впливають на енерго- та ресурсоспоживання, алгоритмом прийняття управлінських рішень та дій, а саме:

- призначення енергоменеджерами невідготовлених людей без чітких функцій може дискредитувати вимоги чинного законодавства та внести додатковий хаос і бюрократію в систему управління містом та комунальними підприємствами;

- відсутність автоматизованої системи контролю та обліку енергоресурсів стримуватиме впровадження всіх інших енергоефективних заходів, як і відсутність регламентуючих діяльність енергоменеджменту документів.

За результатами проведених досліджень визначено: основним об'єктом енергетичного менеджменту є ЖКГ, що є однією із найбільш важливих для населених пунктів сфер економіки України.

Усі об'єкти структури ЖКГ умовно можна поділити на чотири групи [5]: житлово-цивільне експлуатаційно-будівельне господарство; господарство благоустрою та послуг; енергетичне господарство; транспортне господарство.

ЖКГ споживає більш як третину загальної кількості енергоресурсів, що використовуються в країні. Питома вага споживання електроенергії та природного газу в ЖКГ перевищує середній світовий рівень майже у два рази, тому зменшення рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів об'єктами житлово-комунальної сфери є сьогодні найактуальнішим завданням.

Відповідно до вимог чинного законодавства у сфері енергозбереження [5–8], основними принципами державної політики є створення державою економічних і правових умов зацікавленості в енергозбереженні юридичних та фізичних осіб, здійснення державного регулювання діяльності у сфері енергозбереження на основі застосування економічних, нормативно-технічних заходів управління, пріоритетність вимог енергозбереження під час здійснення господарської, управлінської або іншої діяльності, пов'язаної з видобуванням, переробкою, транспортуванням, зберіганням, виробленням та використанням паливно-енергетичних ресурсів, створення енергозберігаючої структури матеріального виробництва на основі комплексного вирішення питань економії та енергозбереження з урахуванням екологічних вимог, широкого впровадження новітніх енергозберігаючих технологій.

Основною складовою ефективною діяльності підприємств ЖКГ є збалансована тарифна політика, здатна задовольнити інтереси усіх учасників надання та споживання житлово-комунальних послуг. Тарифна політика є одним із найскладніших питань сфери ЖКГ,

а особливо тарифна політика сфери теплопостачання, що пов'язано з високою вартістю послуг. Унаслідок недосконалої тарифної політики спостерігається небезпечна динаміка постійного погіршення фінансово-економічного стану підприємств ЖКГ.

Відповідно до результатів реферування джерел [1–8], визначено, що на теперішній час законодавчо існує два види тарифів на теплову енергію та послуги з централізованого опалення: одноставковий тариф та двоставковий тариф. Одноставковий тариф на теплову енергію та послуги з централізованого опалення це вартість одиниці (1 Гкал) теплової енергії відповідної якості, що реалізується споживачам, визначена як грошовий вираз планованих економічно обґрунтованих витрат на її виробництво, транспортування, постачання, планованого прибутку. Двоставковий тариф складається з двох частин: умовно-змінної (вартість одиниці (1 Гкал) теплової енергії відповідної якості, що реалізується споживачам як грошовий вираз змінної частини планованих економічно обґрунтованих прямих витрат на її виробництво, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно зміні обсягу виробництва теплової енергії) та умовно-постійної (абонентська плата за одиницю (1 Гкал/годину) теплового навантаження об'єктів теплоспоживання як грошовий вираз решти планованих економічно обґрунтованих витрат, що включаються до повної собівартості виробництва, транспортування та постачання теплової енергії, є постійними і не змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно зміні обсягу виробництва теплової енергії). У першому випадку тариф розраховується шляхом ділення планових витрат собівартості з врахуванням прибутку на планові обсяги реалізації теплової енергії. У другому випадку, отримуємо два тарифи: тариф за одиницю теплової енергії (1 Гкал), який розраховується шляхом ділення суми витрат на паливо (природний газ) та електроенергію безпосередньо для забезпечення процесу виробництва на планові обсяги реалізації теплової енергії та тариф за одиницю приєднаного теплового навантаження (надалі – ПТН) (1 Гкал/годину), який розраховується шляхом ділення суми прибутку та всіх інших витрат собівартості за виключенням палива та електроенергії на виробництво на сумарне приєднане теплове навантаження споживачів. При двоставковому тарифі тариф за одиницю теплової енергії сплачується тільки в опалювальний період, тариф за одиницю приєднаного теплового навантаження – рівними частками протягом року.

Основну частку витрат в структурі тарифів на теплову енергію займають паливно-енергетичні

ресурси, що представлено на діаграмі рис. 1. З якої видно, що питома вага витрат на природний газ та електроенергію складає 83% у структурі тарифів на теплову енергію в країні, тоді як всі інші витрати (на поточні ремонти, заробітну плату з відрахуваннями, регламентні роботи, податки та тому подібне) займають тільки 12%.

ЖКГ споживає більш як третину загальної кількості енергоресурсів, що використовуються в країні. Питома вага споживання електроенергії та природного газу в ЖКГ країни перевищує середній світовий рівень майже у два рази, тому зменшення рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів об'єктами житлово-комунальної сфери є актуальним завданням сьогодення в нашій країні.

В той же час, існуюча практика формування одноставкових тарифів не стимулює енергопостачальні підприємства до енергозбереження у споживача. Наявність технічних недоліків і формальний підхід до встановлення тарифів стимулює підприємства до збільшення збуту більшої кількості теплової енергії, надаючи при цьому, послугу теплопостачання сумнівної якості. Для того, щоб стало зрозумілим, чому одноставкові тарифи мають недоліки, варто розглянути графік беззбитковості теплопостачальної організації, наведений на рис. 2.

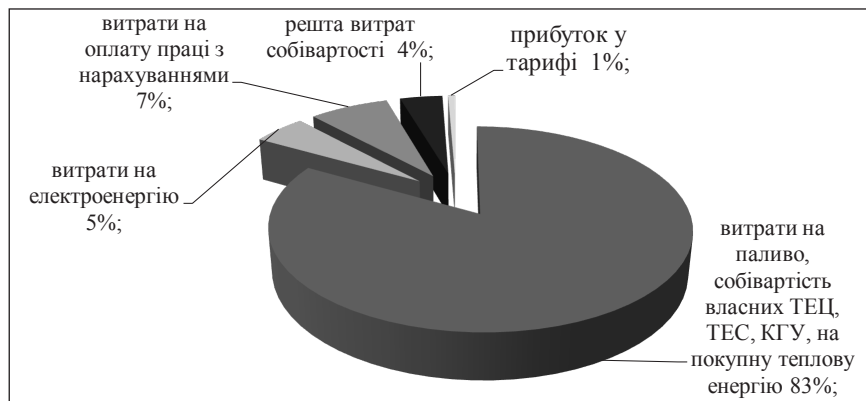

Рис. 1. Структура середньозважених діючих тарифів на теплову енергію для потреб населення в країні

Джерело: складено авторами

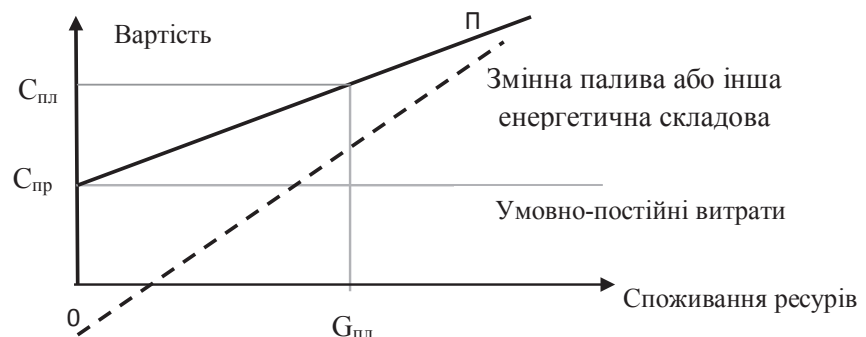

Рис. 2. Відхилення фактичних платежів від реальної вартості енергоресурсів.

Примітка: пряма $C_{пр} - П$ – це дійсна вартість енергоресурсів залежно від споживання; пряма $O - П$ – платежі за енергоресурси при одноставковому тарифі залежно від їхнього споживання

Джерело: складено авторами

Як видно з графіку, у випадку, коли енергоспоживання з будь яких причин (температура зовнішнього повітря виявилася вище планової, або споживач впровадив енергозберігаючі технології) виявилось менше планового, то дохід від реалізації не покриває витрат, понесених теплостачальною організацією. У цьому

випадку залишаються недофінансованими, як правило, статті витрат на регламентні роботи, спрямовані на підвищення надійності та енергоефективності енергетичного встаткування і теплових мереж.

У результаті відсутності коштів технологія погіршується і стає більш енерговитратною, що тягне додат-

Таблиця 1. Розрахунок двоставкових тарифів на транспортування теплової енергії КП ТМ «ХХ»

№ з/п	Найменування показників	Од. вим.	Сумарні та середньо-зважені показники	Для потреб споживачів			
				Населення	Бюджетні установи	Релігійні організації	Інші споживачі
1	Обсяг реалізації теплової енергії власним споживачам	Гкал	52338,08	46512,34	3888,04	24	1913,67
2	Теплове навантаження об'єктів теплоспоживання власних споживачів	Гкал/год	41,38	36,774	3,074	0,019	1,513
Виробництво теплової енергії							
3	Повна планова собівартість виробництва теплової енергії, усього, у т.ч.:	тис. грн	64 284,85	54 710,03	6 403,99	18,84	3 152,00
3.1	умовно змінні витрати, усього, у т.ч.:	тис. грн	52461,96	44203,14	5525,70	13,41	2719,72
3.1.1	витрати на технологічне паливо для виробництва теплової енергії котельнями	тис. грн	49884,13	41912,24	5334,20	12,22	2625,46
3.1.2	витрати на технологічну електроенергію для виробництва теплової енергії котельнями	тис. грн	2577,83	2290,89	191,50	1,18	94,25
3.2	умовно постійні витрати, усього – решта витрат повної планової собівартості виробництва теплової енергії	тис. грн	11822,89	10506,89	878,29	5,43	432,29
4	Плановий прибуток в тарифах на виробництво теплової енергії	тис. грн	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	умовно-змінна частина двоставкового тарифу на виробництво теплової енергії	грн/Гкал	1002,37	950,35	1421,20	557,98	1421,20
6	Умовно-постійна частина двоставкового тарифу на виробництво теплової енергії – місячна абонентська плата на одиницю теплового навантаження	грн/Гкал / год	23809,60	23809,60	23809,58	23808,11	23809,64
Транспортування теплової енергії							
7	Теплове навантаження об'єктів теплоспоживання власних споживачів та споживачів інших власників теплової енергії, яка транспортується мережами ліцензіата	Гкал/год	41,38	36,774	3,074	0,019	1,513
8	Повна планова собівартість транспортування теплової енергії, усього – умовно-постійні витрати	тис. грн	3 808,90	3 384,93	282,95	1,75	139,27
9	Плановий прибуток в тарифах на транспортування теплової енергії	тис. грн	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Місячна абонентська плата за транспортування теплової енергії на одиницю теплового навантаження	грн./Гкал / год	7670,57	7670,57	7670,56	7670,09	7670,58
Постачання теплової енергії							
11	Повна планова собівартість постачання теплової енергії, усього – умовно-постійні витрати	тис. грн	707,23	628,51	52,54	0,32	25,86
12	Плановий прибуток в тарифах на постачання теплової енергії	тис. грн	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13	Місячна абонентська плата за постачання теплової енергії на одиницю теплового навантаження	грн / Гкал / год	1424,26	1424,26	1424,25	1424,17	1424,26
Двоставкові тарифи на теплову енергію для кінцевих споживачів							
14	Умовно-змінна частина двоставкового тарифу на теплову енергію (п.5)	грн/Гкал	1002,37	950,35	1421,2	557,98	1421,20
15	Умовно-постійна частина двоставкового тарифу на теплову енергію – місячна абонентська плата на одиницю теплового навантаження (п. 6 + п.10 + п. 13)	грн / Гкал / год	32904,43	32904,43	32904,39	32902,37	32904,48

Джерело: складено авторами

кові кошти на закупівлю палива й електроенергії. Це, у свою чергу, тягне за собою необхідність перегляду тарифів у бік підвищення. У цьому випадку теплопостачальна організація, маючи затверджений тариф на одиницю відпущеної теплової енергії, не зацікавлена в зниженні обсягів теплоспоживання своїми абонентами, що цілком виправдано.

Успіх будь якої справи визначений тоді, коли у всіх партнерів однакова взаємовигідна мотивація та в результаті угоди кожний одержує те, що хоче. У нашому випадку теплопостачальна організація повинна одержувати свій прибуток при найменших витратах енергії, а споживач одержувати якісний товар у вигляді комфортних умов проживання по найменшій вартості. З огляду на все перераховане вище, має сенс застосувати двоставковий тариф.

Необхідність у встановленні двоставкових тарифів є дуже нагальною з наступних причин:

- тільки двоставкові тарифи на теплову енергію дозволять підприємству не бути залежним від зменшення або збільшення обсягів реалізації теплової енергії та стимулюють до впровадження заходів щодо економії тепла;

- двоставкові тарифи дозволять відшкодувати постійні витрати підприємства в повному, встановленому у тарифах розмірі, що дозволить вчасно сплачувати заробітну плату, податки, виконувати ремонти та інші заходи, які необхідні для стабільної роботи підприємства;

- двоставкові тарифи дозволять отримувати підприємству доходи протягом всього року, а не тільки в опалювальний сезон, як при одноставковому тарифі, коли доходи за січень-квітень мають відшкодувати витрати за січень-липень, а витрати за серпень-грудень мають відшкодуватися доходами, які будуть отримані тільки протягом жовтня-грудня, тобто є можливість отримати баланс між доходами та витратами протягом всього року;

- при застосуванні двоставкових тарифів калькується не одиниця теплової енергії, а послуга теплопостачання, крім того, з'являється зацікавленість теплопостачальної організації в раціональному

теплоспоживанні споживачем, тому що від цього не страждає економіка підприємства;

- в разі використання двоставкових тарифів з'являється можливість розділити зони відповідальності за витрату енергії між виробником і споживачем, стимулюється масова установка приладів обліку, починаючи від джерела й закінчуючи опалювальним приладом у кожного споживача;

- в разі застосування двоставкових тарифів з'являється потреба в нових висококваліфікованих кадрах і високих технологіях, що забезпечують надійність і високу ефективність роботи енергетичного устаткування і систем теплопостачання та теплоспоживання;

- механізм формування вартості послуги теплопостачання стає максимально прозорим і зрозумілим, знижується рівень перехресного субсидування, з'являється інвестиційна привабливість підприємств теплопостачання.

Як приклад, в статті виконано розрахунок економічно-обґрунтованих двоставкових тарифів на теплову енергію для Комунального підприємства теплових мереж (*примітка авторів статті* – назву якого для цілей цього дослідження змінено) «ХХ_ТЕПЛОКОМУНЕНЕРГО» (КП ТМ «ХХ»), підсумковий результат якого представлено в табл. 1.

Тому як, підприємство є ліцензіатом обласної адміністрації, то тариф розраховано відповідно до положень Постанови Кабінету Міністрів України № 869 в редакції від 13.09.2018 р. [9]. Тариф на теплову енергію є сумою тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії за кожною категорією споживачів. Існує чотири категорії споживачів: населення, релігійні організації, бюджетні установи та інші споживачі. Витрати умовно-змінної частини розподіляються між категоріями споживачів пропорційно плановим обсягам реалізації теплової енергії, а витрати умовно-постійної частини розподіляються пропорційно сумарному тепловому навантаженню кожної категорії споживачів.

Для категорії споживачів «населення» розраховано двоставковий тариф на послугу з централізованого опалення, підсумковий результат якого надано в

Таблиця 2. Розрахунок двоставкових тарифів на послуги централізованого опалення

№ з/п	Назва показника	Умовно-змінна частина тарифу (грн/Гкал)	Умовно-постійна частина тарифу (грн. Гкал/на рік)
1	Собівартість власної теплової енергії, врахована у встановлених тарифах на теплову енергію для потреб населення	950,35	394853,160
2	Витрати на утримання абонентської служби, усього, у т. ч.:	X	19800,52
2.1	витрати на оплату праці	X	13459,34
2.2	внески на соціальні заходи	X	2961,06
2.3	інші витрати абонентської служби	X	3380,13
3	Решта витрат, крім послуг банку	X	1856,45
4	Послуги банку	X	4056,45
5	Повна планова собівартість послуг	950,35	420566,59
6	Планові тарифи на послуги з централізованого опалення	950,35	420566,59
7	Планові тарифи на послуги з ПДВ	1140,42	504679,91
8	Умовно-змінна частина тарифу на послугу з централізованого опалення, грн/м.кв за місяць протягом опалювального періоду, з ПДВ	X	X
9	Умовно-постійна частина тарифу на послугу з централізованого опалення, грн/Гкал/год за місяць протягом року, з ПДВ	X	42056,66

Джерело: складено авторами

табл. 2. Умовно-змінна частина тарифу залишається такою ж, як і в тарифі на теплову енергію, а умовно-постійна частина тарифу складається із вартості реалізованої теплової енергії населенню за тарифом, який приведено в табл. 1, та саме витрат на послугу з централізованого опалення: витрат на оплату праці персоналу, зайнятого розподіленням теплової енергії між споживачами, заключенням договорів та збором платежів від населення за комунальні послуги, витрат на матеріали та вартості послуг (обслуговування програмного забезпечення, інкасація, послуги охорони та інше) для забезпечення їх роботи, відсотків банкам за збір платежів за комунальні послуги.

Таким чином, одноставковий тариф є сумою двох складових тарифу: умовно-постійної та умовно-змінної. Плата за обслуговування котелень та теплових мереж не є оплатою за окрему послугу, тому як обидві частини тарифу безпосередньо пов'язані з наданням послуг з теплопостачання. Запровадження постійної частини тарифу забезпечує рівномірне фінансування капітального ремонту та оновлення обладнання котелень і теплових мереж. Права споживачів при цьому не порушуються, вони відшкодовують економічно обґрунтовані витрати підприємств теплопостачання на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, але більш рівномірно – впродовж року. Абонентська плата за одиницю приєднаного теплового навантаження є не додатковою платою. Це просто розщеплення тарифу на 12 місяців. У підсумку загальна сума, яку витрачає мешканець на послуги з теплопостачання за рік, є такою ж, як і при одноставковому тарифі за опалювальний період.

Висновки з проведеного дослідження. На цей час на більшості підприємств сфери теплопостачання формування вартості послуги теплопостачання спрямоване на визначення одноставкового тарифу одиниці теплової енергії, вимірюваної в гікалоріях корисного відпуску тепла. Однак, як показує практика, ніколи фактичні витрати не збігаються із планованими результатами господарської діяльності. Це пов'язано як з погодними умовами, що постійно змінюються, так і з цінами на енергоносії та інші складові витрат, що також змінюються. Існуюча практика формування одностав-

кових тарифів не стимулює енергопостачальні підприємства до енергозбереження у споживача, а саме тому, є необхідним впровадження нових підходів до тарифоутворення у сфері надання послуг теплопостачання споживачам, зокрема на засадах двоставкових тарифів. Для того, щоб зробити роботу теплопостачального підприємства вигіднішою, як для самої організації, так і для її абонентів, необхідно враховувати наступне:

– підприємство теплопостачання продає як товар не гікалорії й не кубометри гарячої води, а послугу теплопостачання, що забезпечує комфортні умови перебування жителів у даному помешканні;

– успіх будь якої справи визначений тоді, коли у всіх партнерів однакова взаємовигідна мотивація та в результаті угоди кожний одержує те, що хоче. У нашому випадку теплопостачальна організація повинна одержувати свій прибуток при найменших витратах енергії, а споживач одержувати якісний товар у вигляді комфортних умов проживання по найменшій вартості.

Таким чином, для вигідних взаємин постачальника й споживача послуг теплопостачання необхідні:

– по-перше, бажання постачальника, щоб його трудова діяльність, надання послуг теплопостачання, була прибуткова (або як мінімум беззбиткова), тобто повністю і вчасно оплачена споживачем та, щоб енергозберігаючі заходи, які впроваджує він сам та ті, що впроваджує споживач, приносили б йому, реальний економічний ефект;

– по-друге, бажання споживача, щоб послуга теплопостачання, що надається йому постачальником, була високої якості та своєчасна, а головне щоб споживач мав можливість заощаджувати свої кошти на оплату наданої йому послуги теплопостачання, виходячи з особистих міркувань комфортності й потреби в ній у конкретний момент часу.

Можливе застосування одержаних результатів полягає у прийнятті органами місцевого самоврядування на рівні міст країни розрахованих двоставкових тарифів для забезпечення стабільної роботи теплопостачальних підприємств, підвищення якості послуг та збалансування інтересів підприємств та споживачів, що у подальшому сприятиме розвитку організаційно-економічних основ сучасного енергоменеджменту.

1. Гейнц Р.М. До питання класифікації послуг у сфері житлово-комунального обслуговування. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2013. Вип. 31. С. 138–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arpchzu_2013_31_16

2. Лісовська Д. Відповідальність за порушення законодавства щодо тарифоутворення в галузі теплопостачання. Національний юридический журнал: теорія і практика. 2017. С. 50–53. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_1/11.pdf

3. Панченко Л.І., Гордієнко М.І. Особливості дослідження розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій об'єднань співвласників багатоквартирного будинку. Теорія і практика судової експертизи і криміналістики. 2014. Вип. 14. С. 344–351.

4. Яковлев П.О. Адміністративно-правові засади регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 200 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/11818/5/diss-Yakovlev.pdf>

5. Про житлово-комунальні послуги: закон України від 24.06.2004 № 1875-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>

6. Про природні монополії: закон України від 20.04.2000 № 1682-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>

7. Про теплопостачання: закон України від 02.06.2005 № 2633-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2633-15>

8. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: закон України від 09.07.2010 № 2479-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>

9. Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги: постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 в ред. від 13.09.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-n>

E-mail: arnika@ukr.net